

Advies voor richtlijnen voor de
inhoud van het milieu-effectrapport
"Golfbaan en verblijfsrecreatie
de Eesveense Hooilanden"
te Steenwijk

28 mei 1991

CIP-GEGEVENS KONINKLIJKE BIBLIOTHEEK, DEN HAAG

Advies

Advies voor richtlijnen voor de inhoud van het milieu-effectrapport
"Golfbaan en verblijfsrecreatie de Eesveense Hooilanden"
te Steenwijk / K.H. Veldhuis. - Utrecht :
Commissie voor de Milieu-effectrapportage
ISBN 90-5237-245-4

Trefw.: milieu-effectrapportage ; Eesveense Hooilanden (Steenwijk) /
golfbanen ; Steenwijk / verblijfsrecreatie ; Steenwijk.

Aan Burgemeester en Wethouders
van de gemeente Steenwijk
Postbus 602
8334 ZG TUK

uw kenmerk
BMZ/MW/

uw brief
5 april 1991

ons kenmerk
U644-91/KI/351-21

onderwerp
advies voor richtlijnen MER
"Golfbaan en verblijfsrecreatie Steenwijk"

Utrecht,
28 mei 1991

Met bovenvermelde brief stelde u de Commissie voor de milieu-effectrapportage in de gelegenheid advies uit te brengen over de richtlijnen voor de inhoud van het milieu-effectrapport (MER) inzake de voorgenomen aanleg van een golfbaan en een verblijfsrecreatief project in het gebied de Eesveense Hooilanden te Steenwijk.

Hierbij bied ik u, overeenkomstig artikel 41n, eerste lid van de Wet algemene bepalingen milieuhygiëne (Wabm), het richtlijnenadvies van de Commissie voor de milieu-effectrapportage aan. Voor de inhoud van het advies verwijs ik u naar de samenvatting. Daarnaast wil ik uw bijzondere aandacht vragen voor het volgende.

Een onzeker element in het onderhavige voornemen vormt het feit dat de exploitant van het project nog niet bekend is. Duidelijke uitspraken over het beheer zijn daarom nog niet te doen.

Vanuit milieu-oogpunt vormt het beheer van met name de golfbaan een belangrijk gegeven. De Commissie gaat er van uit dat in het MER meer duidelijkheid kan worden gegeven over het beheer. Mocht dit niet het geval zijn dan verdient het aanbeveling om duidelijk aan te geven welke randvoorwaarden hieraan door de gemeente gesteld worden.

De Commissie hoopt met dit advies een constructieve bijdrage aan de totstandkoming van de richtlijnen te leveren. Zij zal gaarne van u vernemen op welke wijze u gebruik maakt van haar advies.

ir. K.H. Veldhuis,
voorzitter van de werkgroep m.e.r.
Golf- en verblijfsrecreatie Steenwijk

Advies voor richtlijnen voor de
inhoud van het milieu-effectrapport
"Golfbaan en verblijfsrecreatie Steenwijk"

Advies op grond van artikel 41n, eerste lid van de Wet algemene bepalingen milieuhygiëne over de richtlijnen van het milieu-effectrapport over "Golfbaan en verblijfsrecreatie Steenwijk".

uitgebracht aan Burgemeester en Wethouders van de gemeente Steenwijk door de Commissie voor de milieu-effectrapportage; namens deze,

de werkgroep m.e.r. "Golfbaan en verblijfsrecreatie Steenwijk"

de secretaris

de voorzitter

drs. R.L.J.M. Klerks

ir. K.H. Veldhuis

Utrecht, 28 mei 1991

INHOUDSOPGAVE

	Pagina
SAMENVATTING	1
1. INLEIDING	3
2. DOEL, PROBLEEMSTELLING EN BESLUITVORMING	4
2.1 Doel	4
2.2 Probleemstelling	4
2.3 Besluitvorming	5
3. VOORGENOMEN ACTIVITEIT EN ALTERNATIEVEN	6
3.1 Programma van eisen	6
3.2 Plan van aanpak en alternatieven	6
3.2.1 Inrichting	6
3.2.2 Uitvoering, gebruik en beheer	7
3.3 Het meest milieuvriendelijke alternatief	8
3.4 Het nulalternatief	8
4. BESTAANDE TOESTAND VAN HET MILIEU EN DE GEVOLGEN VOOR HET MILIEU	10
4.1 Algemeen	10
4.2 Bodem en Water	11
4.3 Flora, vegetatie en fauna	11
4.4 Landschap en cultuurhistorie	12
4.5 Overige aspecten	13
5. VERGELIJKING VAN DE ALTERNATIEVEN	14
6. LEEMTEN IN KENNIS EN INFORMATIE EN EVALUATIE	15
7. PRESENTATIE VAN HET MER ACHTERAF	16

Bijlagen

1. Brief van Gemeente Steenwijk d.d. 15 april 1991, waarin de Commissie in de gelegenheid gesteld wordt om advies uit te brengen
2. Openbare bekendmaking d.d. 3 april 1991
3. Projectgegevens
4. Lijst van inspraakreacties en adviezen

SAMENVATTING VAN HET ADVIES

Voor het gebied de "Eesveense Hooilanden" in de gemeente Steenwijk bestaat het voornemen een verblijfsrecreatief project en een 18 holes golfbaan te realiseren.

Het terrein waarop het plan betrekking heeft, beslaat een oppervlakte van circa 90 ha, momenteel in gebruik als akkerbouwgrond. Op ca. 50 ha zal een 18 holes golfbaan met bijbehorende voorzieningen worden aangelegd. Daarnaast wordt voorzien in de bouw van maximaal 500 à 600 vakantiebungalows, horeca-, sport- en overige voorzieningen.

Het doel van het advies van de Commissie is het geven van aanwijzingen voor de inhoud van het milieu-effectrapport (MER), meer in het bijzonder met betrekking tot de daarbij in beschouwing te nemen milieu-aspecten. De belangrijkste onderdelen van dit advies zijn hierna samengevat in de vorm van een aantal punten waarin in het MER ten behoeve van de besluitvorming aandacht zal moeten worden geschonken.

Doel, probleemstelling en besluitvorming

Het doel van het voornemen moet concreet en duidelijk worden omschreven, uitgaande van een uitgewerkte probleemstelling, mede tegen de achtergrond van de maatschappelijke behoefte en het daarop gerichte overheidsbeleid.

In het MER zal moeten worden ingegaan op de locatiekeuze.

Het MER dient een indruk te geven van de plaats die het aan te leggen golfterrein regionaal en landelijk gezien in zal nemen.

Te nemen en eerder genomen besluiten welke voorwaarden stellen of beperkingen opleggen aan het betreffende besluit waarvoor het MER wordt opgesteld, moeten worden vermeld.

Voorgenomen activiteit en alternatieven

Bij de beschrijving van de voorgenomen activiteit en de alternatieven moet aandacht worden besteed aan:

- het programma van eisen en te hanteren randvoorwaarden voor het in onderlinge samenhang functioneren van de golfbaan en het dag- en verblijfsrecreatief gebied met sportfaciliteiten;
- alternatieve locatiemogelijkheden binnen het plangebied, bijvoorbeeld een situering van de golfbaan langs de Steenwijker Aa;
- uitvoering en aanleg, gebruik en beheer van zowel het golfterrein als de overige voorzieningen en de mogelijke varianten daarin;
- het meest milieu-vriendelijke alternatief, te omschrijven als de optimale combinatie van een milieu-vriendelijke inrichting, een milieu-vriendelijke uitvoering en beheer, alsook milieu-beschermende maatregelen ten gunste van de waterhuishouding en natuurontwikkeling;
- het nulalternatief als referentiesituatie.

Bestaande toestand van het milieu en de gevolgen voor het milieu

De bestaande toestand van het milieu, en de autonome ontwikkeling daarvan als de voorgenomen activiteit niet wordt ondernomen, dient te worden

beschreven voor zover van belang voor de voorspelling van de milieugevolgen die verbonden zijn aan de voorgenomen activiteit en de alternatieven.

De beschrijving dient met name gericht te zijn op de volgende milieuaspecten, alsmede de daarvoor te verwachten effecten met speciale aandacht voor de landschapsecologische relaties binnen het plangebied en met het omringende gebied:

- bodem en water,
- flora, vegetatie en fauna,
- landschap en cultuurhistorie.

Vergelijking van de alternatieven

De gevolgen voor het milieu van de voorgenomen activiteit en de alternatieven moeten met elkaar en met de autonome ontwikkeling van het milieu vergeleken worden. De normen en streefwaarden van het milieubeleid moeten hierbij worden betrokken.

Leemten in kennis en informatie en evaluatie achteraf

In het MER moet worden aangegeven welke van de gevraagde informatie niet kan worden geleverd en waardoor dit wordt veroorzaakt. Ook de betekenis van deze leemten voor de besluitvorming moet worden aangegeven.

Teneinde de voorspelde effecten met de daadwerkelijk optredende effecten te kunnen vergelijken dient het bevoegd gezag een evaluatieprogramma op te stellen.

Presentatie van het MER

De milieugevolgen van de voorgenomen activiteit en de alternatieven moeten voor een breed publiek helder worden beschreven.

De samenvatting dient de belangrijkste elementen van het MER te presenteren.

1. INLEIDING

Voor het gebied de "Eesveense Hooilanden" in de gemeente Steenwijk bestaat het voornemen om een verblijfsrecreatief project en een 18 holes golfbaan te realiseren. Daar het een recreatieve voorziening betreft met een oppervlakte van meer dan 50 ha (golfbaan) c.q. de aanleg van een terrein ten behoeve van verblijfsrecreatie met een oppervlakte van meer dan 20 ha, is een milieu-effectrapportage (m.e.r.) nodig ingevolge de Wet algemene bepalingen milieuhygiëne (Wabm) en het daarbij behorende Besluit milieu-effectrapportage. Voor de realisatie is bovendien wijziging noodzakelijk van het bestemmingsplan Eesveense Hooilanden en het bestemmingsplan buitengebied Steenwijkerwold.

Het terrein waarop het plan betrekking heeft, beslaat een oppervlakte van circa 90 ha, momenteel in gebruik als akkerbouwgrond. Op ca. 50 ha zal een 18 holes golfbaan met bijbehorende voorzieningen worden aangelegd. Daarnaast wordt voorzien in de bouw van maximaal 500 à 600 vakantiebungalows, horeca-, sport- en overige voorzieningen.

Per brief van 5 april 1991 (bijlage 1) hebben Burgemeester en Wethouders van de gemeente Steenwijk de Commissie voor de milieu-effectrapportage in de gelegenheid gesteld advies uit te brengen over de richtlijnen voor de inhoud van het milieu-effectrapport (MER).

Met de openbare bekendmaking op 3 april 1991 (bijlage 2) is de procedure voor de m.e.r. formeel van start gegaan.

Het MER zal mede dienen ter onderbouwing van de besluitvorming omtrent de wijziging van de genoemde bestemmingsplannen. Het doel van het advies van de Commissie is het geven van aanwijzingen voor de inhoud van het MER, meer in het bijzonder met betrekking tot de daarbij in beschouwing te nemen milieu-aspecten. Hierbij zijn de eisen gevolgd die artikel 41j van de Wet algemene bepalingen milieuhygiëne (Wabm) aan de inhoud van een MER stelt.

Het onderhavige advies is opgesteld door een werkgroep van de Commissie voor de m.e.r. De samenstelling van deze werkgroep is weergegeven in bijlage 3. De werkgroep treedt op namens de Commissie voor de m.e.r. en wordt daarom verder in dit advies "de Commissie" genoemd.

Bij de opstelling van het advies zijn de binnengekomen inspraakreacties mede in beschouwing genomen (zie bijlage 4).

2. DOEL, PROBLEEMSTELLING EN BESLUITVORMING

Artikel 41j, lid 1, onder a van de Wabm:

Een MER bevat ten minste: *"een beschrijving van hetgeen met de voorgenomen activiteit wordt beoogd."*

Artikel 41j, lid 1, onder c van de Wabm:

Een MER bevat ten minste: *"een aanduiding van de besluiten bij de voorbereiding waarvan het milieu-effectrapport wordt gemaakt, en een overzicht van de eerder genomen besluiten van overheidsorganen, die betrekking hebben op de voorgenomen activiteit en de beschreven alternatieven."*

2.1 Doel

Het doel van het voornemen moet concreet en duidelijk worden omschreven, uitgaande van een uitgewerkte probleemstelling, mede tegen de achtergrond van de maatschappelijke behoefte en het daarop gerichte overheidsbeleid. Bij het uitwerken van de doelstelling moeten normen en streefwaarden in beschouwing worden genomen die in dit verband van belang zijn.

Het doel zou kunnen worden omschreven als: "Het tot uitvoering brengen van een plan voor het aanleggen van een ca. 50 ha groot golfterrein met bijbehorende faciliteiten alsmede van een ca. 40 ha groot terrein voor verblijfs- en dagrecreatie met 500 à 600 vakantiebungalows en met een aantal voorzieningen in de horecasfeer."

Uitgaande van doel- en probleemstelling moeten criteria worden aangegeven waar alternatieven aan getoetst kunnen worden.

2.2 Probleemstelling

Het onderhavige voornemen houdt verband met de algemeen toegenomen belangstelling voor het golfspel; daarnaast speelt het in op de bereidheid van de gemeente Steenwijk om te bevorderen dat in de Eesveense Hooilanden, in de omgeving van de bestaande zandwinlocatie, een recreatieve ontwikkeling kan plaatsvinden. Vanuit beide gezichtspunten dienen de problemen te worden beschreven en hoe men die denkt op te lossen.

In het MER zal ook moeten worden ingegaan op de keuze van de locatie. Aangegeven dient te worden hoe deze keuze tot stand is gekomen en welke overwegingen vanuit milieu-oogpunt en vanuit een oogpunt van ruimtelijke ordening daarbij een rol hebben gespeeld.

Het MER dient een indicatie te geven van de aantallen potentiële gebruikers van de projecten en wat naar verwachting hun geografische herkomst is. Daarnaast dient het verwachte ruimtebeslag ten behoeve van bebouwde en onbebouwde voorzieningen te worden aangegeven.

Bij een en ander moet rekening worden gehouden met bestaande en in ontwikkeling zijnde golfbanen in de naaste en verdere omgeving; hetzelfde

geldt voor (concurrerende) bungalowprojecten. Voor wat betreft de golfbaan dient inzicht te worden gegeven in het type van de baan en de daarbij behorende categorieën van gebruikers. De bedoeling is dat een indruk ontstaat van de plaats die het aan te leggen golfterrein inneemt, regionaal en landelijk gezien.

In het MER moet worden ingegaan op de functie of bestemming die het plangebied heeft in de van toepassing zijnde plannen op nationaal, provinciaal en gemeentelijk niveau en in hoeverre de toekomstige bestemming daar op inspeelt danwel er van afwijkt.

Tevens dient te worden aangegeven welke overige beleidsuitgangspunten een rol spelen bij de opzet en uitvoering van het onderhavige project en bij de verdere menings- en besluitvorming. In bijlage 5 bij dit advies zijn plannen en nota's opgesomd die in dit verband van belang zijn.

2.3 Besluitvorming

Vermeld dient te worden ten behoeve van welk besluit het MER is opgesteld en door wie of welke overheidsinstantie(s) dit besluit zal worden genomen. In dit verband zal aangegeven moeten worden welke mate van detail bij het op te stellen bestemmingsplan gehanteerd zal worden: zullen er stringente bestemmingsplanvoorschriften of ruime uitvoeringsbevoegdheden voor het College van Burgemeester en Wethouders worden aangegeven? Hoe wordt omgegaan met faseringsmogelijkheden in het plan. Welke vergunningen moeten ten behoeve van de uitvoering van het initiatief worden verleend.¹

Tevens kan worden beschreven volgens welke procedure het besluit zal worden voorbereid en genomen en welke adviesorganen en -instanties daarbij formeel en informeel betrokken zijn. Tenslotte dient te worden aangegeven welke -in verband met het project en de milieu-effecten daarvan-relevante besluiten in een later stadium nog zullen (moeten) worden genomen.

1 Bijvoorbeeld op basis van de Wet Ruimtelijke Ordening, Ontgrondingenwet, Boswet, Hinderwet etc.

3. VOORGENOMEN ACTIVITEIT EN ALTERNATIEVEN

Artikel 41j, lid 1, onder b van de Wabm:

Een MER bevat ten minste: "een beschrijving van de voorgenomen activiteit en van de wijze waarop zij zal worden uitgevoerd, alsmede van de alternatieven daarvoor, die redelijkerwijs in beschouwing dienen te worden genomen".

3.1 Programma van eisen

De voorgenomen activiteit is te omschrijven als het volgens plan inrichten en beheren van een dag- en verblijfsrecreatief gebied met sportfaciliteiten en een golfterrein en wel zodanig dat beide gebieden goed kunnen functioneren, ook in onderlinge (ruimtelijke) samenhang.

In dat verband is het gewenst dat het MER uitgaat van een met argumenten onderbouwd programma van eisen, met inberip van een relatieschema en een behoeftenberekening voor de bebouwde en onbebouwde voorzieningen. Een en ander zal moeten steunen op relevante eisen en randvoorwaarden.

Bijzondere aandacht verdienen daarbij:

- randvoorwaarden die verbonden zijn aan het streven tot behoud van landschappelijke kenmerken, zoals de randen van de stuwwallen en het dal van de Steenwijker Aa²];
- randvoorwaarden die verband houden met natuurontwikkelingsmogelijkheden;
- randvoorwaarden die verbonden zijn aan de aanwezigheid van de zandwinlocatie "Eesveense Hooilanden", in het streekplan Noord-West Overijssel aangeduid als onderdeel van de ecologische infrastructuur;
- eisen ten aanzien van bereikbaarheid en gebiedsontsluiting ten behoeve van voetgangers en rijwielverkeer, autoverkeer en openbaar vervoer, met inbegrip van een verkeers- en parkeerprognose.

3.2 Plan van aanpak en alternatieven

3.2.1 Inrichting

Aansluitend bij het programma van eisen kan worden bepaald welke mogelijkheden het plangebied heeft voor het situeren, begrenzen en inrichten van de verblijfsrecreatieve en overige voorzieningen en het golfterrein. Bijzondere aandacht verdient daarbij de noodzaak om conflicten tussen de diverse vormen van gebruik te voorkomen, ondermeer door goede zoneringen binnen het plangebied. Het plan en de planbeschrijving moeten zich in het bijzonder richten op de volgende onderwerpen:

2 Zie in dit verband ook bijlage 4, nr. 4, het advies van de Directeur Landbouw, Natuur en Openluchtrecreatie in Overijssel

- de situering van de verschillende planonderdelen ten opzichte van elkaar en ten opzichte van ecologisch, landschappelijk en/of cultuurhistorisch waardevolle elementen; hierbij valt bijvoorbeeld te denken aan een situering van de golfbaan langs de Steenwijker Aa;
- de ontsluiting van het plangebied door wegen en paden en de situering van gebouwde en ongebouwde voorzieningen;
- de ligging van bufferstroken (o.a. ten opzichte van de Steenwijker Aa) en gebieden met natuurbouw;
- ruimtelijke oplossingen voor recreatief medegebruik van de golfbaan (wandelen en fietsen);
- de ruimtelijke en/of functionele relatie met de zandwinlocatie³].

De onderwerpen moeten zodanig worden voorgedragen en beschreven dat een keuze uit alternatieve mogelijkheden kan worden gedaan. Met het oog daarop is het gewenst alternatieven op basis van een gedetailleerde inrichtingsschets aan te geven.

3.2.2 Uitvoering, gebruik en beheer

Op diverse punten op het gebied van uitvoering, aanleg, gebruik en beheer kunnen maatregelen worden getroffen met voor het milieu positieve of negatieve gevolgen. Zowel voor de verblijfsrecreatieve en overige voorzieningen als de golfbaan dienen de volgende aspecten voor zover van toepassing afzonderlijk te worden belicht:

uitvoering en aanleg

- fasering van de aanleg, zowel voor de golfbaan als voor de verblijfsrecreatieve voorzieningen;
- eventuele geomorfologische wijzigingen (aan te brengen hoogteverschillen);
- uitvoering van waterpartijen (diepte, taluds, eventuele beschoeiing, onderlinge relatie);
- ingrepen in de bestaande waterhuishouding, alsook eventueel toe te passen drainagestelsel(s);
- toe te passen kunstmatige beregeningsstelsel ten behoeve van de golfbaan en driving range, alsook de herkomst van het beregeningswater;
- aard van de aan te brengen verharding o.a. op de parkeervoorzieningen en de interne wegen;
- aan te brengen beplantingen;
- duur en periode⁴ van werkzaamheden;
- te gebruiken machines en installaties.

gebruik en beheer

- voorwaarden waaronder beheer en exploitatie plaatsvinden;

³ Zie ook bijlage 4, inspraakreactie nr.5

⁴ In sommige seizoenen is de potentiële schade voor het milieu kleiner.

- gemiddelde en piekbezoekersaantallen, gemiddelde en piekbezettingsgraad, piek-verkeersaantrekking gemotoriseerd verkeer;
- omvang en beheer van afvalstromen, m.n. afvalwater afkomstig van de verblijfsrecreatieve en sportfaciliteiten;
- beheer van het groen tijdens de exploitatiefase (bemesting, maaien/begrazen, bodembewerking, intensiteit berekening, gebruik van bestrijdingsmiddelen, afspraken over de organisatie en verantwoordelijkheden met betrekking tot groenbeheer);
- de organisatie van recreatief medegebruik: regeling van openbaarheid en toegankelijkheid.

Varianten die op deze punten worden ontwikkeld, kunnen worden ingepast in een van de alternatieven, waaronder het zogenaamde meest milieuvriendelijke alternatief.

3.3 Het meest milieuvriendelijke alternatief

Artikel 41j, lid 3 van de Wabm:

"Tot de ingevolge het eerste lid, onder b, te beschrijven alternatieven behoort in ieder geval het alternatief waarbij de beste bestaande mogelijkheden ter bescherming van het milieu worden toegepast."

Het "meest milieuvriendelijke alternatief" is te omschrijven als de optimale combinatie van een milieu-vriendelijke inrichting, een milieu-vriendelijke uitvoering en beheer, alsook milieu-beschermende maatregelen ten gunste van waterhuishouding en natuurontwikkeling. Meer in het bijzonder gaat het om het volgende:

- Bestaande waarden van natuur en landschap worden zo veel mogelijk ontzien zowel in de locatiekeuze van de verschillende onderdelen, als bij inrichting, aanleg en gebruik en beheer. Met bestaande waarden wordt ook bedoeld de waarden die het terrein heeft in relatie tot de omgeving en als schakel in de ecologische infrastructuur.
- Nieuwe mogelijkheden voor natuurontwikkeling en landschapsbouw worden zo veel mogelijk aangegrepen.⁵
- Overlast (verkeersdruk, bodemverontreiniging, visuele hinder) van het project wordt zoveel mogelijk vermeden.
- Gestreefd wordt naar een optimale milieu-hygiënische kwaliteit.

3.4 Het nulalternatief

Ter vergelijking dient te worden beschreven wat er zou gebeuren als de voorgenomen activiteit niet zou plaatsvinden, het zogenaamde nulalternatief. De dan voorkomende situatie ten aanzien van inrichting, gebruik en

⁵ Bijvoorbeeld het vervangen van het huidig landbouwkundig gebruik (met bemesting) door een 'schonere' vorm van grondgebruik, waardoor mesotrofe en oligotrofe micromilieus in het gebied terugkeren of worden uitgebreid. Dit laatste vereist enige jaren van beheer gericht op verschraling.

beheer, dient als referentie in het MER te worden opgenomen. Hierbij moet wel rekening gehouden worden met autonome ontwikkelingen (o.a. in het agrarisch ruimtegebruik en recreatief gebruik) en met activiteiten die in reeds vastgestelde plannen zijn vastgelegd. De beschrijving dient als basis voor de in hoofdstuk 4 gevraagde beschrijving van de bestaande situatie inclusief de autonome ontwikkeling.

4. **BESTAANDE TOESTAND VAN HET MILIEU EN DE GEVOLGEN VOOR HET MILIEU**

Artikel 41j, lid 1, onder d van de Wabm:

Een MER bevat ten minste: *"een beschrijving van de bestaande toestand van het milieu, voor zover de voorgenomen activiteit of de beschreven alternatieven daarvoor gevolgen kunnen hebben, alsmede van de te verwachten ontwikkeling van dat milieu, indien de activiteit noch de alternatieven worden ondernomen."*

Artikel 41j, lid 1, onder e van de Wabm:

Een MER bevat ten minste: *"een beschrijving van de gevolgen voor het milieu, die de voorgenomen activiteit, onderscheidenlijk de alternatieven kunnen hebben, alsmede een motivering van de wijze waarop deze gevolgen zijn bepaald en beschreven."*

4.1 Algemeen

Bestaande toestand en autonome ontwikkeling

De bestaande toestand van het milieu, en de autonome ontwikkeling daarvan als de voorgenomen activiteit niet wordt ondernomen, dient te worden beschreven voor zover van belang voor de voorspelling van de milieugevolgen die verbonden zijn aan de voorgenomen activiteit en de alternatieven. Onzekerheden dienen duidelijk te worden aangegeven. Literatuur en veldbeschrijvingen, aangevuld met eventueel te verrichten onderzoek vormen de basis voor de beschrijving van de huidige situatie.

Als studiegebied wordt aangemerkt de locatie in ruime zin en de aangrenzende gebieden die door de voorgenomen activiteit of de alternatieven kunnen worden beïnvloed. Per milieu-aspect (bodem, flora/fauna, grondwater, geluidhinder, e.d.) zal de omvang van het beïnvloedingsgebied verschillen. De beschrijving dient die gebiedsdelen te omvatten, waar meetbare of bespeurbare veranderingen in de toestand van het milieu kunnen worden verwacht ten gevolge van de voorgenomen activiteit inclusief de alternatieve oplossingen.

Gevolgen voor het milieu

Voor de effectbeschrijving zijn de volgende punten van belang:

- De wijze waarop de milieu-effecten bepaald en beschreven zijn, dient te worden gemotiveerd. Het gaat hierbij in het bijzonder om de betrouwbaarheid en nauwkeurigheid van zowel de basisgegevens, als van de gebruikte methoden voor voorspelling van milieu-effecten.
- Bijzondere aandacht moet worden besteed aan die milieu-gevolgen die per alternatief verschillen.
- Aangegeven moet worden of de effecten tijdelijk of permanent zijn; voorts of deze op de korte of lange termijn spelen en in hoeverre cumulatie van effecten kan optreden ook door activiteiten buiten het plangebied.
- Het te verwachten resultaat en de doeltreffendheid van mitigerende maatregelen om de negatieve gevolgen te beperken of te compenseren, dient te worden aangeduid.
- Naast de negatieve effecten, dient te worden aangegeven welke positieve ontwikkelingsmogelijkheden daar tegenoverstaan.

De Commissie vraagt in het MER voor de volgende aspecten van het milieu de aandacht. Hierbij zijn de aandachtspunten voor de bestaande situatie en de gevolgen kortheidshalve in één hoofdstuk ondergebracht met de volgende codering:

- h de huidige situatie,
- a de autonome ontwikkeling,
- g de gevolgen.

Per paragraaf worden eerst aandachtspunten voor de huidige situatie en autonome ontwikkeling en dan voor de gevolgen behandeld.

4.2 Bodem en water

- h/a bodemgesteldheid en geomorfologie (grondsoorten, bodemclassificatie, opbouw, ondoorlatende lagen, bestaande hoogteverschillen);
- g gevolgen voor samenstelling en opbouw van de bodem bij eventuele ingrepen in de geomorfologie, zoals ontgravingen (waterpartijen) en ophogingen (bij de golfbaan in het bijzonder ter plaatse van greens, fairways en afslagplaatsen) en het aanbrengen van gebiedsvreemde materialen.

h/a oppervlaktewater: bovengrondse voeding, afvoerstelsel(s), aan- en afvoer, kwaliteit en stromingsrichtingen;

h/a geohydrologische aspecten: begrenzing van kwel- en infiltratiegebieden, stromingen van het ondiepe grondwater, grondwaterpeil en mogelijke fluctuaties (mate, frequenties), grondwaterkwaliteit (minerale samenstelling, gehalten aan voedingsstoffen);

g gevolgen voor de waterhuishouding bij eventuele ingrepen in de geomorfologie, creëren van waterpartijen, aanbrengen van drainagestelsels, toepassen van beregening;

g kwaliteitsveranderingen in bodem, grondwater en/of oppervlaktewater door de aanleg en het gebruik en beheer van de locatie en de voorzieningen (positief en negatief).

Bij de beschouwingen dient onderscheid te worden gemaakt tussen de periode waarin de aanleg van de golfbaan en het verblijfsrecreatieve project met bijbehorende voorzieningen plaatsvinden, de periode daarna en het tijdstip waarop de inrichting van het totale gebied min of meer is voltooid.

4.3 Flora, vegetatie en fauna

h/a aquatische en terrestrische flora, vegetatie en fauna (bijv. zoogdieren, broedvogels, trek- en wintervogels en voedselorganismen voor deze); het voorkomen van karakteristieke vegetatietypen, soortenrijkdom, zeldzame soorten, indicatorsoorten;

h/a landschapsecologische relaties binnen het plangebied en met het omringende gebied (ecohydrologie, broed-, fourageer-, rust- en

ruigebieden), de plaats van het gebied in de ecologische hoofdstructuur, met name de ligging ten opzichte van het ecologisch kerngebied Woldberg/Boswachterij Eese;

- g aangeven en beoordelen van: verandering van de terrestrische en aquatische flora, fauna en belangrijke biotopen door de bestemmingsverandering of indirect als gevolg van een mogelijke verandering van de grondwaterstand, verandering van de kwel, verandering van de waterkwaliteit, het aanbrengen van afrasteringen, bemesting, gebruik van bestrijdingsmiddelen en rustverstoring, met name door uitloop naar omringende gebieden;
- g beïnvloeding van migratieroutes en/of fourageermogelijkheden langs en nabij de Steenwijker Aa;
- g verdwijnen en ontstaan van vegetatie (typen, oppervlakten, mate van natuurlijkheid);
- g beïnvloeding van ecologische relaties met het omringende gebied en gevolgen hiervan; met name wordt aandacht gevraagd voor de invloed van bebouwing en beplanting op het weidevogelgebied direct ten oosten van het plangebied⁶];
- g (positieve en negatieve) effecten voor de natuur door toepassing van natuurbouw (aanleg van groen- en overgangsgebieden, de inrichting van waterpartijen).

4.4 Landschap en cultuurhistorie

- h/a beschrijven en waarderen van bestaande landschappelijke, archeologische en andere cultuurhistorische elementen in het gebied (verkavelingspatronen, open of gesloten ruimten, archeologische vindplaatsen);
- h aangeven van de visueel-ruimtelijke werking van deze elementen (openheid, doorzichten, reliëf);
- g aangeven hoe waardevolle elementen zonder schade zijn in te passen danwel een bijdrage aan de inrichting kunnen leveren;
- g aanduiden en beoordelen van de visueel-ruimtelijke werking die het heringerichte gebied mogelijk op de omgeving zal hebben (positief en negatief).

Het verdient aanbeveling deze effecten niet alleen te beschrijven, maar ook zo goed mogelijk zichtbaar te maken met tekeningen en/of fotomontages. Bij aanwezigheid van archeologische vindplaatsen dient te worden aangegeven, welke maatregelen worden getroffen ter veiligstelling ervan.

⁶ Zie ook het advies van de Directeur Landbouw, Natuur en Openluchtrecreatie in Overijssel, bijlage 4, nr. 4.

4.5

Overige aspecten

Tot slot dient een aantal effecten te worden beschreven die niet direct in de bovengenoemde categorieën thuishoren, bijvoorbeeld:

- veranderingen in de verkeerskundige situatie, toename van de verkeersdruk in de omgeving;
- effecten van de onttrekking van landbouwgronden aan hun huidige gebruik;
- effecten van de aanleg en/of uitbreiding van de riolering;
- aanwezige en toekomstige geluidsniveaus op relevante plaatsen in en rondom het plangebied;
- eventuele veranderingen in de recreatieve druk op en nabij recreatieve voorzieningen en natuur- en bosgebieden in de omgeving.

Tenslotte is het van belang inzicht te geven in de veiligheidsaspecten op en rondom de golfbaan en de driving-range in verband met slecht geslagen golfballen.

5. VERGELIJKING VAN DE ALTERNATIEVEN

Artikel 41j, lid 1, onder f van de Wabm:

Een MER bevat ten minste: *"een vergelijking van de Ingevolge onderdeel d beschreven te verwachten ontwikkeling van het milieu met de beschreven gevolgen voor het milieu van de voorgenomen activiteit, alsmede met de beschreven gevolgen voor het milieu van elk der in beschouwing genomen alternatieven."*

In het MER dient een vergelijking te worden gemaakt tussen de alternatieven. Hierbij dienen in ieder geval het nulalternatief (als referentie), het meest milieu-vriendelijke alternatief en het voorkeursalternatief met elkaar vergeleken te worden. De vergelijking moet mede gebaseerd zijn op de -in het kader van de in hoofdstuk 2 van dit advies gevraagde- vastgestelde normen en streefwaarden van het milieubeleid.

Overige aandachtspunten bij dit onderdeel van het op te stellen MER zijn:

- een voorkeursvolgorde van de alternatieven per milieu-aspect;
- een beschouwing van de positieve en negatieve gevolgen van ieder alternatief en het belang daarvan voor de verschillende betrokken partijen;
- de mate waarin de initiatiefnemers bij elk van de alternatieven hun doel kunnen verwezenlijken.

Bij de vergelijking van de alternatieven kunnen de globale kostenaspecten van de in beschouwing genomen alternatieven en varianten worden betrokken. Dit is in het kader van m.e.r. echter niet verplicht.

6. LEEMTEN IN KENNIS EN INFORMATIE EN EVALUATIE ACHTERAF

Artikel 41j, lid 1, onder g van de Wabm:

Een MER bevat ten minste: "*een overzicht van de leemten in de onder d en e bedoelde beschrijvingen ten gevolge van het ontbreken van de benodigde gegevens.*"

In het MER moet worden aangegeven welke van de gevraagde informatie niet kan worden geleverd en waardoor dit wordt veroorzaakt. Ook de betekenis van deze *leemten* voor de besluitvorming moet worden aangegeven. Daarnaast dienen ook te worden vermeld:

- onzekerheden en onnauwkeurigheden in de voorspellingsmethoden en in gebruikte gegevens (b.v. inventarisaties en karteringen);
- gebrek aan bruikbare voorspellingsmethoden;
- andere onzekerheden met betrekking tot milieugevolgen op korte en langere termijn.

Het bevoegd gezag dient te zijner tijd een *evaluatieprogramma* op te stellen teneinde de voorspelde effecten met de daadwerkelijk optredende effecten te kunnen vergelijken. Dit evaluatieprogramma houdt rechtstreeks verband met de taak van het bevoegd gezag om de effecten op het milieu duurzaam te volgen en te kunnen voorzien in aanvullende en mitigerende maatregelen.

In het MER kan reeds in concept een dergelijk evaluatieprogramma worden opgezet. Hierbij zullen de vastgestelde leemten in kennis en informatie betrokken kunnen worden.

PRESENTATIE VAN HET MER

Artikel 41j, lid 1, onder h van de Wabm:

Een MER bevat ten minste: *"een samenvatting die aan een algemeen publiek voldoende inzicht geeft voor de beoordeling van het milieu-effectrapport en van de daarin beschreven gevolgen voor het milieu van de voorgenomen activiteit en van de beschreven alternatieven."*

De samenvatting van het MER dient de belangrijkste elementen van het rapport te presenteren:

- motivering van het doel en het belang van het voornemen;
- de besluitvorming waarvoor het MER dient;
- keuze en motivering van de redelijkerwijs in beschouwing te nemen alternatieven, waaronder het alternatief waarbij de beste bestaande mogelijkheden ter bescherming van het milieu worden toegepast;
- beschrijving van de uitgangssituatie van het milieu;
- beschrijving van de voorspelde effecten van de verschillende alternatieven;
- een vergelijkende beoordeling van de alternatieven tegen de achtergrond van normen en uitgangspunten van het milieubeleid.

De samenvatting dient voor een algemeen publiek als een zelfstandig stuk leesbaar en begrijpelijk te zijn en een goede afspiegeling te vormen van de inhoud van het MER.

Voor de overige presentatie beveelt de Commissie het volgende aan:

- het MER beknopt te houden;
- de alternatieven op kaart aan te geven en kaartmateriaal goed leesbaar te presenteren;
- eventuele afwijkingen van de richtlijnen te motiveren;
- achtergrondgegevens (die conclusies, voorspellingen en keuzes onderbouwen) niet in het MER zelf te vermelden, maar in bijlagen op te nemen;
- een verklarende begrippenlijst (o.a. van golf termen), een lijst van gebruikte afkortingen en een literatuurlijst in het MER op te nemen.

BIJLAGEN

bij het advies voor richtlijnen
voor de inhoud van het
milieu-effectrapport
"Golfbaan en verblijfsrecreatie
de Eesveense Hooilanden"
te Steenwijk

(bijlagen 1 t/m 4)